

Χέρια, 1992,
ορείχαλκος, 33 x 13,5 x 10 εκ.

Μεταμορφώσεις

ΜΑΡΩ ΔΟΥΚΑ, Πύλη εισόδου, μυθιστόρημα, εκδόσεις Πατάκη, σελ. 333

»» **Η Μάρω Δούκα** μετά την εμβληματική τριλογία της σχετικά με την ιστορία της Κρήτης κατά τη διάρκεια των παραγμένων δεκαετιών του πρώτου μισού του 20^{ου} αιώνα, με το νέο της μυθιστόρημα τολμά να περάσει μια Πύλη η οποία σηματοδοτεί τον 21^ο αιώνα: Εκείνη των των κοινωνικών μέσων δικτύωσης, με επίκεντρο το περίφημο φέισμπουκ. Ταυτόχρονα μας συστήνει μια «ηρωίδα του καιρού μας», την Αφεντούλα Μπακάλογλου, μια γυναίκα 69 ετών, η οποία έρχεται να προστεθεί σε μια σειρά ηρωίδων της Δούκα, αρχής γενομένης από την Μυρσίνη, της κλασικής της «Αρχαίας Σκουριάς».

ΤΗΣ ΕΛΕΝΑΣ ΧΟΥΖΟΥΡΗ

Η Αφεντούλα Μπακάλογλου όμως, σε αντίθεση με τις προηγούμενες ηρωίδες της Δούκα, δεν είναι μόνον μια επινοημένη μυθιστορηματική ηρωίδα αλλά, επί πλέον, μια ψευδωνυμική μυθιστορηματική ηρωίδα, η οποία αφηγείται τις αλληπάλληλες ιστορίες της χρησιμοποιώντας την ελευθερία της ψευδωνυμίας που της προσφέρει το φέισμπουκ. Το φέισμπουκ γι' αυτήν λειτουργεί σαν μια πύλη εισόδου τόσο στον εσωτερικό της κόσμο όσο και σ' αυτόν που την περιβάλλει. Η ψευδωνυμία της επιτρέπει να αφηγείται, να αποκαλύπτει, να κρίνει με τόλμη οτιδήποτε την έχει κατά καιρούς απασχολήσει ή την απασχολεί καθώς γράφει, αλλά και να «συνομιλεί» με δύο επίσης ψευδωνυμικά alter ego της, την Αίθρα και την Σεβαστή.

Η Δούκα συνέλαβε ευφυώς την λειτουργία του φέισμπουκ, ως προς την, δύναμη, πολλαπλή ψευδωνυμική του διάσταση και την δυνατότητα χρήσης προσωπικών πίσω από τα οποία μπορούν να κρυφτούν οι χρήστες του, και την μεταστρέφει σε λογοτεχνικό ιδίωμα, εμπλουτίζοντας ουσιαστικά τους λογοτεχνικούς αφηγηματικούς τρόπους. Μόνον προς το τέλος του μυθιστορημάτος η Αφεντούλα αποκαλύπτει την πραγματική της περσόνα, επινοημένη και αυτή από την συγγραφέα, καθώς δηλώνει ότι: «άπειρες περσόνας με όχημα το φέισμπουκ θα μπορούσαμε να φιλοτεχνήσουμε. Να πιάνουμε απ' το πρωί δουλειά. Από τον έναν στον άλλον και την άλλη, σ' εμένα, την Κατερίνα Καλημέρη, που έγινα για τις ανάγκες της περιπλάνησης η Αφεντούλα Μπακάλογλου, και μ' εμένα, την Πελαγία Αναστασιάκη, που έγινα για τις ανάγκες του υπαινιγμού η Αίθρα Βλαντή».

Και σε τι συνίστανται οι αλληπάλληλες αναρτήσεις-εξομολογήσεις της Αφεντούλας; Ο αναγνώστης γίνεται κοινωνός της αποσπασματικής μεν, πυκνής δε, σε επεισόδια, καταστάσεις και πρόσωπα, προσωπικής ιστορίας της Αφεντούλας, η οποία έχει πολλά κοινά με αντίστοιχες ιστορίες ζωής μιας μέσης Ελληνίδας νοικοκυράς, στο κατώφλι του γήρατος. Μια παιδική ηλικία, η οποία υποκρύπτει ένα

Προμηθέας, 1957,
ορείχαλκος, 36 x 20 x 5 εκ.

στο φέισμπουκ

καλά φυλαγμένο τραυματικό μυστικό, έναν αυταρχικό, καταπιεστικό πατέρα, «τυραννόσαυρο» τον χαρακτηρίζει η Αφεντούλα, που δεν της επιτρέπει να σπουδάσει, έναν επιβεβλημένο γάμο από προξενιό στα 18 της με έναν αρκετά μεγαλύτερο της άνδρα, τρεις γέννες, η μία μετά την άλλη, τρεις κόρες, η μία διαφορετική από την άλλη, με διαφορετικά προβλήματα η κάθε μια τους.

Εν τέλει, μια ζωή απόλυτα εξαρτημένη από την οικογένεια, την πατριαρχική αρχική, την συζυγική στη συνέχεια, με ελάχιστες προσωπικές ανάσες, μηδαμινές διαφυγές από μια ευθύγραμμη, ήσυχη, ανιαρή, επαναλαμβανόμενη καθημερινότητα. Και βέβαια πολλά απωθημένα, πολλά ανικανοποίητα, που διακτινίζονται με διάφορους τρόπους μέσα στην χειμαρρώδη της εξομολόγηση και δείχνουν τον ρευστό χαρακτήρα μιας γυναίκας που έχει φτάσει στα 69 της χρόνια και δεν ξέρει τι ακριβώς είναι: Ενοχική; Εύθικτη; Καχύποπτη απέναντι σε όλους και όλα; Γενναϊόδωρη; Φιλήσυχη; Ανταγωνιστική; Ειλικρινής; Ψεύτρα; Ανοιχτόμυαλη; Συντηρητική; «Ποια ακριβώς είμαι; Τι ήθελα από τη ζωή; Τι θέλω σήμερα;» αναρωτιέται σε μια από τις αρχικές αναρτήσεις της, και σε κάποια άλλη παρακάτω ομολογεί στον εαυτό της: «Κι έπειτα ο νους μου, τι να πω; Τρεχαντήρι, στ' ανοιχτά».

Κι αυτός ο νους, αυτό το «τρεχαντήρι» την οδηγεί όχι μόνον στο να εξομολογείται την προσωπική της ζωή αλλά να περιφέρει την ματιά της και τις σκέψεις της σε όσα έχουν διαχρονικά συμβεί και συμβαίνουν στην γειτονιά της, στην πόλη της, την Αθήνα, την Ελλάδα τελικά, και έχουν διασταυρωθεί με το προσωπικό της βίωμα με διάφορους τρόπους. Κι έτσι η Αφεντούλα δεν αντιπροσωπεύει μόνον την μικροαστή Ελληνίδα της διπλανής πόρτας, αλλά ένα πλατύ στρώμα της ελληνικής κοινωνίας, με παρόμοια με εκείνην ρευστή συνείδηση, αντιφάσεις, αντιθέσεις, απωθημένα. Η Αφεντούλα λειτουργεί σαν ένα είδος καθρέφτη, όπου η κάθε μια και ο κάθε ένας από μας μπορεί να αναγνωρίσει μια σκέψη, μια δράση, μια εικόνα. Η Αφεντούλα δηλαδή είναι ένα κομμάτι εκ της σαρκός μας. Κι αυτό είναι μια πολύ μεγάλη επιτυχία της Δούκα, η οποία κατορθώνει, χρησιμοποιώντας ως αφηγηματικό όχημα την ψευδωνυμία του φέισμπουκ, να ψηλαφίσει τις «ασθένειες» της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας. Ωστόσο, σε αντίθεση με άλλους συγγραφείς που τις αντιμετωπίζουν αφ' υψηλού και απαξιοτικά, η Δούκα, χάρη στην κοινωνικά ευαίσθητη και βαθύτατα βιωμένη αριστερή της συνείδηση, πλησιάζει αυτές τις αντιφατικές, πολυσύνθετες, ρευστές συνειδήσεις με ενσυναίσθηση και στοχασμό, όπως εξάλλου το κάνει σε ολόκληρο το έως σήμερα έργο της.

Τελικά, η Αφεντούλα αποκαλύπτει το πραγματικό της όνομα χωρίς αυτό να σημαίνει ότι κατακτά και την αυτογνωσία που τόσο επιθυμεί. Άλλωστε, και με το πραγματικό της όνομα δεν παύει να αποτελεί μια ακόμη επινόηση μιας άλλης γυναίκας, που στην αρχή και στο τέλος του μυθιστορημάτος μας συστήνεται ως Λακάν Λακάν. Το παιχνίδι των ψευδωνυμιών στην πιο δεξιοτεχνική του μορφή.

Η Έλενα Χουζούρη είναι πεζογράφος

